

Előfizetési ár

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG"-ra

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 frt.Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalványnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest,

VI., Podmaniczky-utca 1.

MAGYAR

DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár

MAGYAR DOHÁNYUJSÁG"-ra

Egész évre . . . 6 frt.
Fél évre . . . 3 frt.Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalványnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI. Podma-

niczky-utca 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap

Megjelenik minden hó 1-én és 16-án.

Hirdetéseket felvevő a kiadóhivatal és az ország
minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.Felelős szerkesztő és lapfőigazgató:
DARÓCZI VILMOS.Hirdetések: Negyed oldal 10 frt; kisebb hirdetéseké
minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: A magyar dohányok minőségének javulása. Daróczy Vilmostól. — A dohánymonopolium behozatala Ausztriában és Magyarországon. (Folytatás.) — A palántaültetés és a Martellin műtrágya. Daróczy Vilmostól. — A magtermelési eljárásról Banovszky Gyulától. — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek. — Pályázati hirdetés, a dohánygyártmányládák szállítására. — Hirdetések.

TÁRCZA: Kuba szigete. Berecz Antal felolvasásából.

Azokat a tisztelt előfizetőinket, akik a

mult év december végén lejárt előfizetésüket

mindezekig meg nem ujították, s akiket ez

irant a közelmúlt napokban külön levelező-

lapon is megkerestünk, egész tisztelettel

újólaj felkérjük, hogy az előfizetési összeget

szíveskedjenek most már haladéktalanul be-

küldeni, mert a határlékoknak postai meg-

bizás útján való beszedését már a legkö-

zebbi napokban megkezdjük, s nem szeretnénk

t. előfizetőinket ezzel terhelni.

A kiadóhivatal.

A magyar dohányok minőségének javulása.

Régi nemzeti hibánk az nekünk magyaroknak, hogy mi, igen sok tekintetben — nem hogy elfogultak lennénk a természet-adta javaink iránt, s érdeme szerint méltányolnánk és megbecsülnénk a sajátunkat, sőt ellenkezőleg — mint ahogy a kortól elmaradt államok és csak sopánkodni tudó kis népek tenni szokták, amelyek soha sincsenek a maguk sorsával megelégedve — mindenünket rosszabbnak látjuk, mint amilyen valójában, s az idegent, a másét dicsérik, magasztaljuk, a magunké rovására.

Igy vagyunk többek közt a dohányunkkal is, amelyet rég idő óta megszoktunk becsmérelni, ócsárolni, s mindig csak a külföldi dohányok jóságát emlegetjük, dicsérik, — úgy annyira, hogy sokan vannak még a szakemberek közül is, akik egész meggyőződésszerűleg hangoztatják, hogy a magyar dohány minősége általában rossz, és nem is javul, hanem egyforma alacsony fokon stagnál.

Én pedig erre azt mondom — és nemcsak most, de már évek óta folytonosan azt hangoztatom — hogy igenis, a magyar dohány minősége hasonlíthatatlanul jobb most, mint amilyen csak egy évtizeddel ezelőtt is még volt, s nemhogy stagnálna, de évről-évre szembetűnően, sőt rohamosan javul, — mert dohányaink levélete sokkal finomabb és az égése hasonlíthatatlanul jobb, mint régen volt, — s mindazok, akik a dohányokkal állandóan foglalkoznak, lehetetlen, hogy ezt be ne lássák, s kell,

hogy ezen állítástom velem együtt igazolják

Nagy mértékben javultak főleg a budapesti körzetbeli dohányok, amelyeken a javulás különben is sokkal inkább feltűnik, mint a más, jobb vidéki, amugy is finomabb és nemesebb jelleggel bíró dohányokon. Hiszen csak vissza kell emlékeznünk, hogy még néhány évvel ezelőtt is mennyi sok durva, márványozott, rossz égésű dohány került ki a budapesti körzetből, aminőt most már csak úgy elvétve, mindinkább ritkábban és kevesebbet találunk köztük. De nemcsak a budapesti körzetből, hanem például a debreczeni körzetből is volt alkalman olyan dohányokat látni, amelyeknek ugy finomsága, mint kitűnő jó égése meglepő és fel sem ismerhető, ahhoz képest, amilyenek az ottani dohányok még csak egy évtizeddel ezelőtt is voltak.

S ha talán azt kérdeznék valaki, hogy mi indit engem arra, hogy ezeket éppen most egy külön cikkben elmondjam: erre csak azt mondhatom, hogy szükségem láttam felszólalni és a lábra kapott téves vélekedéseket felvilágosítani, minthogy éppen mostanában kerültek ismét felszínre azok az állítások, hogy a mi dohányaink általában rosszabbak a németországiaknál.

De nehegy félre értessem; — nem mondom én azt, hogy dohányaink minőségének javítására most már mindent megtettünk s e részben most már nincs semmi egyéb gondunk és feladatunk; — sőt magam is szünet nélkül azt hirdetem, hogy még temérdek mindenféle a tenni valónk, csak-

„MARTELLIN“ a legjobb dohány-műtrágya „MARTELLIN“.

Németországban és Németalföld gyarmataiban valóságos forradalmat idézett elő Hammerschlag J. strassburgi dohánygyári igazgató találmánya: az úgynevezett „MARTELLIN“, mely mint kovasavas-káli összetétel, minden mellékhatás nélkül, a dohány érettségére és nemes jellegére a legjobb hatással van, s az éghetőséget 40 százalékkal javítja, — tehát a dohányanyag jó minőségének és értékének emelésére minden eddig ismert trágyaszernél hatásosabb.

Thomas-sala márólagos eladás Magyarországon. — Valódi stájer tégelyaczel kaszák.

Minden megkeresésre részletes felvilágosítással szolgál: **KALMÁR VILMOS**, a Martellgyárak magyarországi vezérképviselője.

==== Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. szám. ====

hogy végre meg van törve az út és a haladás ösvénye nyitva áll előttünk, amelyen most már könnyen és biztosan előbbre juthatunk.

Nagy dolog az és kiszámíthatatlan fontossága eredmény, hogy jelenleg már annyira jutottunk, odáig emelkedtünk, hogy a dohánytermelők nagy zöme előtt többé nem ismeretlen és közönyösen vett fogalmak az okszerű termesztés eljárásményei, — s ma már minden törekvő jó termelő belátta a szükségességét s magáévá tette és feltétlen bizalommal gyakorolja is az okszerűség által követelt követelményeket — amelynek: az őszi mély szántás, a mag gondos előállítás, a palántáknak alapos módon való nevelése, korai ültetés, megfelelő műtrágya alkalmazása, a leveleknek teljesen éretten törése, az összes dohányoknak pajtában való szárítása, stb. — pedig ezek azok az alapelvek, amelyeknek szigorú követése által, gondosan megválasztott talajokban, képesek és hivatottak leszünk kitűnő dohányanyagot előállítani; — s én teljesen meg vagyok róla győződve, hogy termelőink nagyobb része mindezeknek már nemcsak tudatával bír, de ezt tényleg be is fogja bizonyítani, s ez a meggyőződés ösztönöz engem arra, hogy termelőinket a további folytonos haladásra buzdítsam, lelkesítsem, hogy évről-évre öröndetesebb sikert és minél szebb eredményt érjünk el; ami — szeretem hinni — nem is fog elmaradni.

Hogy dohányaink nem oly rosszak és hasznavehetetlenek, amint azt némelyek tévesen állítják, az abból is kitűnik, hogy dohánykivitelünk rövid néhány év alatt igen nagy lendületet nyert, — s csaknem

biztosra vehető, hogy a kitűnő kezekben lévő Magyar Dohánykereskedelmi Részvénytársaságnak célzatos, helyes, és kiválóan praktikus működése által, az e részben eddig elért rendkívüli siker a jövőben még rohamosan emelkedni fog.

A jelenleg annyira emlegetett Spanyolország, amely eddig a világ legjobb dohányainak volt bővében, s amelynek inyencnépe a legfinomabb dohányok élvezetéhez van szoktatva, nem átalotta kísérletet tenni a magyar dohánynyal, amely annyira megnyerte tetszésüket, hogy már 10 ezer métermérsánál jóval több lett részükre szállítva, s ennek legnagyobb része oda már meg is érkezett, általuk kifogástalanul átvétetett és nagy tetszésben részesült, úgy, hogy bizton remélhetjük, hogy — ha csak ez a mostani szerencsétlen háború nem fogja meggátolni — oda még ezután is nagy mennyiségeket szállíthatunk; — amely tény mindenestre azt bizonyítja, hogy a mi dohányunk még sem lehet éppen olyan rossz, mert akkor Spanyolország csakugyan nem reflektálna rá.

Egyébiránt nem is kell oly messze mennünk, sőt jobb, ha itthon maradunk és itt igyekezzünk a magunk jó dohányának propagandát csinálni; — s az én felcsigázott képzeletem és a magyar dohány iránt viseltetett rajongó lelkesedésem erősen táplálja bennem a reményt, hogy hazai dohányainkat nemsokára hazai gyáraink is nagyobb mérvben fogják alkalmazni, — s a fogyasztó közönségnek nagy megnyugvására szolgálhat, hogy honi terményünket nemcsak igazai élvezettel fogyaszthatjuk majd, de ezzel a hazafiságnak is nagy szolgálatot teendünk, mert ily módon óriási

összegeket fogunk évenként az országnak megtakaríthatni, amit az importált dohányokért eddig a külföldnek voltunk kénytelenek fizetni.

Én bízom a magyar dohánytermelők igyekezetében, jóakarátában, haladási képességében, hogy eme reményem teljesülhetésére nézve nem fognak engem cserben hagyni; — de tegye is meg mindenki, amit a saját jól felfogott érdeke és a hazafias kötelesség egyaránt parancsol, s akkor a magyar dohány dicsősége oly magas fokra fog emelkedni, aminőn eddig talán még soha nem volt, s aminőt teljes joggal meg is érdemel.

Daróczy Vilmos.

A dohánymonopólium behozatala Ausztriában és Magyarországon.

— Mutatvány dr. Takáts Sándor értekezéséből. —

(Folytatás.)

Voltak városok, melyek Lipót páten-sével szemben azzal védekeztek, hogy az nines bent a „Corpus juris“-ban, s bár kihirdettek, érvénytelennek mondták „pro nihilo reputetur, determináltatott“ és „a dohányosokat cum onere solito agraval-ták.“*) A legeredetibb volt Komárom városa, mely az 1703-évi kiadott rendeletével még a dohány ültetését is betiltotta. Az érdekes rendelet így hangzik: „Mivelhogy az ugnevezett tabaka es dohánynak való vetése az kerti es mezei vetéseknek ugy a gyümölcsöző fáknak es meheknek nem kis kárával értetik meglenni: arra való

*) Károlyiak levéltára: „Tabaka“ című fasciculusban.

TÁRCSA.

Kuba szigete.

— Berecz Antal felolvasásából. —

Lapunk folyó évi 7. számában röviden már megemlékeztünk ama rendkívül érdekes felolvasásról, melyben a Magyar Földrajzi Társaságnak ápril 14-diki ülésén, *Berecz Antal*, a társaság nagyerdemű főtisztjára, Kuba szigetének földrajzi, társadalmi és művelődéstörténelmi viszonyait ismertette, s most azon kellemes helyzetben vagyunk, hogy eme szép tanulmányunk egy részét olvasóinknak is bemutatjuk, a következőkben:

Spanyolország legvirágzóbb és legfontosabb gyarmatáról, az Antillák gyöngyeréről, vagy mint a spanyolok még inkább szeretik nevezni: az Antillák királynéjáról akarok szólni, mely ma kiváló érdekességű, nem is annyira a rajta élő népek sorsa, vagy a rajta levő természeti kincsek okáért, hanem inkább kedvező földrajzi fekvése miatt, mely a szigetet egy még csak leendő fő világot kulcsává s e végett hatalmas államok vágyakozásának tárgyává teszi.

Az Atlanti-óceának ez a szép szigete, melyről már Kolumbus azt mondotta, hogy ez a legszebb ország, melyet szem valaha látott, mely vidékeinek bája s termékeinek gazdagsága által a Föld legaldottabb országa, — nem nagyobb, mint hazánk egy-

harmadrésze 108,303 □ kilométer, Florida felszítettől 230. Haititől pedig 90 km.-re esik. Hossza 1300 km., szélessége 30 és 300 km. közt változik. Partvonalának hossza 3750 km. Partjai nagybárra laposak és mocsarasak, ezen kívül több helyen homok- és korallzátonyok miatt hozzáférhetetlenek s különösen a déli partok mellett a korallszirtek valóságos utvestövé csoportosulnak s a csempészeknek kitűnő menedékhelyül szolgálnak; mindazonáltal több tágas és biztos kikötője van a szigetnek. Ezek közt első helyen áll Havanna (Habanna) szép kikötője, melybe több nagy kereskedelmi utvonál összefut, mely természetesen raktára egyrészt Veraacruz-nak, Mexikó fő kikötő városának, másrészt pedig New-Orleansnak s kétségtelenül Amerika legjobb kikötőinek egyike s a világkereskedelemnek nevezetes piaca.

Ezen hegyes, a forró földöv szélén fekvő szigetnek éghajlata általában igen kedvező. A forróság július és augusztus hónapokban a legnagyobb, de azt is mérséklék a tengerből fuvó szelek. Októbertől márcziusig, mint a forró földövön, az időjárás igen változó; a többi hónapokban meleg, de csak déli 10—12 óra közt igazán tikkasztó. Általában a sziget belsejében a hőmérséklet mindig alacsonyabb, mint a partokon. Junius, július és augusztus hónapokban majdnem napenként bővebben esőzik s gyakran a napnak ugyanazon órájában ismétlődnek ezen

esők. Az esős évszak májustól októberig tart; legtöbb eső június, szeptember és október hónapokban esik.

A nyár nedvessége s a partvonal mocsaras volta okozzák, hogy főleg a partokon a váltóláz, meg a sárgaláz és a tüdővés bőségesen szedik aldozataikat, de soha sem oly mértékben, hogy a lapoknak erre vonatkozó rémhírei igazak volnának. A kubai éghajlat nem ily gonosz, sőt ellenkezőleg a sziget belsejében igen kitűnő.

Habár a talaj részben nem igen termékeny, a növénytenyésztés a forróvívi melegség és az oceáni frissesség miatt mégis buja. Nagy haszonnal üzik a cukornád, kávé, dohány, kakaó, indigó, pamut, rizs és kukorica termesztését; ezeken kívül pedig terem itt ananász, banán, továbbá mahagoni- és czedrus-fa. Az állatvilága olyan, mint Nyugat-Indiáé; mindamellett vannak bizonyos állatfajok, melyek csak Kubán fordulnak elő, s a többi antillai szigeten nem. A folyók alsó folyásában alligátorok is találhatók.

Kubán ezelőtt aranyat is találtak, ezt azonban már 200 év óta nem keresik többé; majdnem így áll a dolog az ezüsttel is; ellenben a vasat 138, a rezet pedig 53 helyen bányászták s különösen sok rezet találnak a déli vidéken. Kőszén kevesebb van, de van elég só és szép jáspis, vannak hatalmas gypsztegek és márványtelepek. Legnevezetesebb ásványvízforrása a Havan-

nézve mindezeknek eltávoztatása okáért Tekintetes Nemes Három Status egyenlő akaratajából és consensusból elvégződött: hogy ezen mai napságtól fogva ezután senki az kertekben és határban dohányt ne merészeljen vetni, holott peniglen valaki contra statutum vetne, vagy vettetne, in eo casu comperta rei veritate elplántált dohányja kiszagattatik és irtattatik, azonkívül büntetésül toties quoties 12 forint minden kegyelem nélkül competens bírāja által rajta megvételtek. Azonkívül minthogy sok példák lévén az Nemes Három Status előtt, hogy az füstös dohány által nem kevés helyek, faluk és városok égettettek el; ennek is elárvoltására nézve ez máj napságtól fogva ezután toties quoties 12 frtért büntetés alatt füstös dohányt itt az városon, se utcákon se háznál és akárhol ne merészeljen szinya, holott peniglen valaki rajta tapasztaltatik infallibiliter competens bírāja által toties quoties az megirt 12 forint büntetés vétetik rajta, ha pedig pénze nem lézen, valahányszor rajta tapasztaltatik mindannyiszor az piaczon megcsapattatik.⁹⁾

A városok és megyék ellenállásán kívül az appaldátoroknak a dohány beváltása körül is tömördek bajok volt. A beváltás nagyrészt Budán történt; mivel itt voltak a kereskedés bérlőinek raktárai. A dohánytermelőknek tehát ide kellett az árut szállítaniok. A termelők, főleg pedig a kereskedők felhasználván ezt az alkalmat, elszállították a dohányt oda, a hol jobban megfizettek. És a harminczadosok engedték akármerre vinni az árut, noha ő felsége

⁹⁾ Komárom város levéltára. Az 1703-i jegyzőkönyv.

nától délnyugatra fekvő San Diegóban van. A kitünő éghajlat és termékeny föld sok gyarmatost vonzott e szigetre, mégis csak mintegy 1000,000 □ km. van tényleg mivelés alatt az egész területből s a sziget belsejének egy része még ugyszólván ismeretlen. A legértékesebb birtokok Kuba nyugati részében vannak. Ezen része a szigetnek valóságos kerthez hasonlít.

Legfőbb termények a cukor, dohány és kávé. A cukorgyártás kapcsolatban áll a cukornád termesztésével. A legszebb cukorültvények a sziget éjszaki részén Vuelta Aribá-ban vannak. A cukortermelés 1893-ben még 1.004,264 tonnara ment, de 1896-ban már csak 225 221 tonnányi volt, a már három év óta tartó függetlenségi háború miatt.

A második fontos terméke Kubának a kávé, melyet leginkább a sziget keleti részében „cafetales“ nevű nagy ültvényekben termesztettek. A cafetalesek száma közel 200, mindazonáltal a kávétermesztés a braziliai és jávai verseny miatt tetemesen aláhanyatlott s ma már kiviteli czikkül alig szolgál, sőt mivel a lakosság kávészükséglete nagyon emelkedik, szükségessé lett, hogy Porto-Ricó-ból vigyenek be Kubába kávé.

A kávéval sokkal fontosabb a *dohány*. Dohányültvények a sziget déli részén, a *Vuelta-Abajó*-ban vannak, 110—120 km. hosszú és 30 km. széles területen. Ezek száma 4500-ra megy. A kubai dohány jó-

világosan meghagyta, hogy „senki se merészeljen dohányt máshová szállítani, mint Budára a császár ő felsége bérlőjéhez“¹⁰⁾ A Budára szállított dohányra viszont Buda városa vámot vetett ki, s hiába álltak elő a bérlők a császári pátenssel,¹¹⁾ kérleheletlenül behajtották minden „quartal“ után a 25 forintot.

Ennyi baj és bosszuság alaposan elkezerítette a szegény appaldátorokat. „Ha egyik helyen — írják a budai kamarának 1703. máj. 21-én — nagy nehezen létrehozuk a békét és nyugalmat, jön más helyen a baj; mintha csak a király nem is volna úr és király Magyarországon“! Semmibe se veszik rendeletét! Kérve kéri tehát a kamarát,¹²⁾ védje meg őket, s ne engedje, hogy rajtok, akik az államnak bért fizetnek, még külön adót és vámot vehessenek.

Különben nemcsak az appaldátorok álltak elő sérelmeikkel, hanem ellenök is emeltek a panaszokat. Így az állami becsüség (Preisenmacher) azért panaszokdott, hogy munkájuk miatt fölötte sok bajuk van. Az appaldátorok erre azt válaszolták,¹³⁾ hogy az állami árcsinálóknak a szerződés szerint 500 frt készpénzt adtak 1703. jan. elsejétől májusig. Pedig azelőtt ennyit egy-

¹⁰⁾ Budai kamarai adm. 1703. jun. 26. „Tabacae quaestores per tricesimas ibere permittuntur“ etc.

¹¹⁾ Bud. kam. adm. 1703. máj. 21. Orsz. levélt. Az appaldátorok a kamarához: „Was Ungelegenheit, was Bemühung und wie viel tausend Gulden Expensen zu grosser unser Ruin leiden wir in unserem Tabak-Appaldo“ etc.

¹²⁾ U. ott.

¹³⁾ U. ott. 1703. máj. 15. Az appaldátorok a kamarai adminisztrációhoz.

pár év alatt se kerestek. Munkájuk ellensége az időjárástól függ, de függ az ültvény fekvésétől, valamint a kezeletől is. A legtöbb kubai dohány Havanna néven jut a kereskedésbe, a legjobb pedig Vuelta Abajo néven; azt azonban a régi kereskedő házak s a havannai gyárak már előre lefoglalják s új vevők, vagy európai gyárak mit sem kapnak belőle, oly annyira, hogy új vevők még csatás ellen sincsenek megvéde, mivel Havannában evenként 200—300 millió szivart máshonnan oda szállított dohányból gyartanak. Kuba szigetén magán rengeteg a dohány fogyasztás, mert kicsinye s nagyja, férfiak és nők egyaránt dohányoznak. A naponkénti fogyasztás Kuba szigetén 5 millió szivarra megy. Az egy évi dohánytermés értéket 21 millió pesora becsülik.

A lakosság száma 1894-ben 1,631,696 volt. Ebből 600 ezer néger, 44,000 kínai (kulik) és közel egy millió spanyol és kreol.

Az első vasút 1837-ben nyílt meg. Jelenleg az ország főbb városait egymással és a tengerparttal általában vasutak kötik össze.

Közigazgatás czéljából a sziget 6 tartományra oszlik, melyek fővárosaik szerint nevezetnek: Havana, Pinar del Rio, Matanzas, Santa Clara, Puerto-Principe és Santiago de Cuba.

Az uralkodó elem természetesen a spanyol, kik iránt a színesek határtalan gyűlö-

létlét lehet kifogást emelni; mert nem a pátens szerint becsülik fel a dohányt.

A birtokosok és dohánytermelők pedig viszont amiatt panaszokdottak, hogy a beváltás nem történik meg a kellő időben. Az appaldátorok erre azt válaszolták¹⁴⁾ a budai kamarai adminisztrációknak, hogy oly nagy mennyiségű dohányt az egész országban egyszerre nem képesek beváltani. Ők már eddig 70,000 forintot adtak ki dohányra. Beleegyeznek abba, hogy a termelők a dohányt négy hétig szabadon szállíthassák.

Hasonló panaszok mellett az appaldátoroknak a csempészekkel is a meggyűlt a bajuk. Ilyenek abban az időben szép számmal voltak, s mesterségüket ilyen körülmények közt fölötte bátran üzték. A dohánykereskedés bérlői keservesen panaszokdottak ellenük, s arra kéri a magyar kamarát, küldene ki bizottságot a visszaélések megvizsgálására. A magyar kamara a bérlőket az udvari kamarához utasította. Az udvari kamara meg 1703. nov. 18-án a magyar kamarához irt át, s mellékelvén a bérlőknek nála benyújtott hosszú panasz-lajtsromát, kivánatosnak mondotta egy bizottság kiküldését.¹⁵⁾

Megtörtént-e ez vagy nem, nem tudjuk. De nem valószínű; mert ez időben már diadalmasan lengettek II. Rákóczi Ferenc hadainak zászlai. Rákóczi kiáltványa a sérelmek között a monopóliumokat is fel-

¹⁴⁾ U. ott 1703. jul. 6. A budai kam adminisztráció a beváltás hosszadalmassága miatt azzal fenyegette az appaldátorokat, hogy „kényszerítve lesz a szabad kereskedelmet és a szabad áruszállítást ismét behozni“!

¹⁵⁾ Benignae resolutiones. Orsz. levélt. 1703. november 18.

lettel viseltetnek, úgy, hogy minden perczben képesek a Spanyolországtól való elszakadásra. Különben hasonló gyűlölködéssel nézik ezek a többi európaiat is, kik megzavargadós végett települnek a szigetre.

A szigetnek fővárosa: Havanna, (vagy San Cristobal de la Habana) 200,000 lakossal, a sziget éjszak-nyugoti partján; a kormányzóknak és a római kath. püspöknek székhelye. A város nagy kiterjedésével, czifra toronyaival, tarkára meszelt házaival, pálmacsoportjaival és gyönyörű háttérével kellemes látvány, melyet csak a kikötő mellé épített országos börtön és vesztőhely zavar.

A sziget nyugati részén vezetésesebb városok Regla és Guanabacoa, szép nyaralókkal és a piaristák házával. Matanzas második kereskedelmi városa a szigetnek, 27,000 lakossal, szép szabályos utcákkal és csinos épületekkel.

A keleti részen van Santiago De Cuba város, mely meg 1514-ben alapítottatott, egészségtelen lagunák közelében.

Kuba története 1492-ben október 28-án kezdődik, a mikor Kolumbusz Kristóf fölfedezte és „Juana“-nak nevezte el. Később Velasquez „Fernandina“ nevet adott neki, de ezen nevek egyike sem bírta kiszorítani a benszülőttek által használt Kuba elnevezést. Kolumbusz azonban nem tudta, hogy Kuba sziget; az amerikai szárazföld keleti kiszögellésének tartotta. Csak 1508-ban hajózta körül először Ocampo Sebestyén.

hozza. E sérelmekből készült a „Centuria Gravaminum Hungariae Germanis proposita” című rőpirat, melynek 21. pontja a *dohány*, a *salétrum* és az *ásványvíz* monopóliumát sorolja fel.¹⁶⁾ Természetes, hogy a háború mindezeket hamarosan elsöpörte. A dohánykereskedés monopóliuma a szerződés szerint háború esetén amúgy is érvénytelené vált. Mi lett a szegény appalátorokkal, akiknek mindenük a vállalatban feküdt, arról hallgat a krónika.

(Folyt. köv.)

A palánta ültetés és a Martellin műtrágya.

A folyó hó első felében uralgott — felváltva derült és esős, többnyire enyhe — időjárás rendkívül kedvezőleg hatott a palánták fejlődésére, úgy, hogy a kiültetés — amint számos helyről értesülünk — ma már országwide megindult és a legjobb folyamatosan van.

A szerencsés véletlen is hozzájárul, hogy az okszerű dohánytermelésben rohamosan haladunk és hogy a termelt dohányanyag minőségét jelentékenyen javítsuk. Ez a körülmény úgy állott elő, hogy az ügyes és praktikus vállalkozási szellem lehetővé tette a már többször említett Martellin (kova-savas káli) dohányműtrágyának *oldott alakban* és aránylag olcsó áron való beszerzését, ami igen nevezetes vívmány és nagy horderejű dolog; mert ez a — Nemetszágban és egyebütt — csodás hatásúnak bizonyult műtrágya hivatva van dohányainknak úgy finomságát, mint jó égé-

¹⁶⁾ „Tabacae, salis niri et acidularum in appaldem redactio”. Kézirat a m. tud. Akadémia kéziratgyűjteményében.

A sziget eredeti lakói indianok voltak s azoknak Hatuei nevű főnökétől foglalta el 1511-ben Velasquez Diego, ki aztán 1512-ben Baracoát és még öt-hat várost alapított; ugyanő elősegítette a négerék beszállítását; Mexikóval összeköttetésbe lépett s végre Kuba főkapitánya lett és a sziget felvirágzásának alapját mevetette.

Velasquez 1524-ben meghalt. Utódai szintén igen sokat tettek a végre, hogy Kuba Spanyolország jövedelmes gyarmatává váljék; de miután Hernandó Soto 1539—1560. években a benszült indiausokat mind kiirtatta, Kuba nagyon alásüllyedt s csak Havanna kikötőjének szerencsés fekvése menthette meg a többi Antillák sorsától, általa tartatván fenn továbbra is a kereskedelmi összeköttetés a szárazföldekkel. A sziget régi főváosát, Santiagót, a vagyonos osztály s a hivatalnokok lassan-lassan elhagyták; Havannába költöztek s miután ez 1584-ben megerősítettet. 1633-ban a kormányzó székelyévé s egyuttal a sziget fővárosává is lett.

Miután Spanyolország a jelen évszázadban szárazföldi gyarmatait Amerikában mind elvesztette, mind elkövetett, hogy Kubát megtarthassa, s nemcsak azért, mivel ezen gazdag és termékeny sziget nagy jövedelmet hajtott, hanem azért is, mert kulcsa a Mexikói-öbölnek s mert természetes központja a Mexikói-öbölben s a Ka-

sét igen jelentékenyen megjavítani, — ezt tehát minden törekvő dohánytermelőnek ki próbálni és alkalmazni kell, hogy ennek segítségével és az okszerű termelés minden egyéb módozatainak pontos követésével dohányaink minőségét megjavítsuk és *csakis jóminőségű* anyagot termeljünk, mi által dohánykivitelünknek hatalmas lendületet adhatunk. S minden jel oda mutat, hogy ez be is következik, — mert könnyen megtörténhet, hogy az amerikai zavaros állapotok előnyére válnak a mi dohányainknak, — s amint a spanyol-amerikai háború mindennemű gazdasági termelvényre már is érezteti áremelő hatását: szinte lehetetlen, hogy ez a dohány nagyobb kelendőségére nézve is ne érvényesüljön.

A minden oldalról kinálkozó jó alkalmat teljes erőnkkel meg kell tehát ragadni, — s ha a föld megművelésére való jó időjárást, a palánták fejlődésére megjavult viszonyokat, s azt a — már általános tudattá vált — helyes elvet, hogy kizárólag csakis a teljesen ép, üde, egyenlő, jó gyökérzetű palánták kerüljenek elültetésre: — a termelőre mindannyian megvalósítják, s az ültetésre oly ritka kedvező jó időjárás mellett még jóakaratauk is teljes mértékben latba vetik: akkor okvetlenül kell, hogy dohányaink minden tekintetben — tehát úgy mennyiségileg, mint főleg minőségileg — a legjobban sikerüljenek.

Sokat remélhetünk erre nézve a Martellintől is, mert ha most már ennek oldott állapotban is birtokában vagyunk: ily alakban könnyen alkalmazhatjuk úgy az ültetésnél, mint az ültetés utáni szokásos öntözésre, és így ezzel már az idén nagyobb területen is tehetünk kísérletet.

A Martellin műtrágyának oldott alak-

raibi-tengerben levő kikötőknek, Euférogva megszüntette már 1816-ban a dohánymonopóliumot. 1818-ban pedig az egész kereskedelmet szabadba tette.

Berecz A. felolvasásának egyik érdekes részletéből értesülünk, hogy Kuba szabadságharczaiban egy ízben már magyarok is szerepeltek. Ugyanis — 1851-ben Narciso Lopez. Critenden nevű amerikai és Prágay János magyar honvezredessel szövetkezve tett kísérletet Kuba felszabadítására, kik Bahía mellett Hondaban partra is szállottak; de ez a kísérlet nem sikerült s Lopeznak Havannában 1815. szept. 1-én történt lefejeztetésével ért szomorú végét, Prágay János, ki nemcsak maga, hanem több volt magyar honvéddel hárzott Lopez szabadságáért, már előbb elveszett honvédtársaival együtt. Arra az elszántásra vállalkoztak ők — írja Vadnay Károly a Budapesti Napló 1898. évi április 13-diki számában — hogy egy üldözöbnek vett kubai nagyobb sereget megmentsenek, utját állva a spanyol katonaságnak. Egy kifáradt kerített majorsági épületbe vették magukat, hogy feltartóztassák a spanyolokat. Maroknyi csoport szakkal szemben. Órákig tartott a kétségbeesett küzdelem. Mikor a kőfalat már nem bírták védeni, az épületbe vonultak s annak ablakaiból lövöldöztek. A parancsnokló spanyol törzstiszt megadásra hívta fel őket, biztosítva életük megkímélését.

ban való alkalmazására nézve legcél-szerűbbnek tartom — úgy, amiként az ültetésre vonatkozólag már oly gyakran előadtuk — hogy a megfelelő mértékben felhígított keveréket, az ültetésnél használt öntöző víz gyanánt kell a palántafészkekbe önteni, amely esetben a jó hatás el nem maradhat.

Ami magát a palántakiültetésnél követendő eljárást illeti: erre nézve én azt tartom, hogy az eddig általános szokásban volt furkóval való ültetésnél sokkal jobb és biztosabb a kézzel való ültetés, különösen akkor, ha azt a legügyesebb kertészek, a dohányos gazdának folytonos szemmel tartása és felügyelete mellett végzik, még pedig akként, hogy az ültető előtt egy gyerek menjen elől, egy kis lapos kosárban vagy tányérban egy sorra való palántát hordva magával, s aztán szálankint szép óvatosan szedje ki az edényből a palántákat, vigyázza, hogy a gyökérzetére tapadt melegágyi porszemek le ne hulljanak és egy-egy palántát tegyen le az előre elkészített és jól megöntözött lyukak mellé, a gyakorlott ültetőnek aztán csak arra kell ügyelni, hogy — balkezeiben tartva a palánta szárát, jobb kezének hüvelyk és mutató, vagy közép ujjával éppen csakis azt a bizonyos nyomást tegye meg, melyet a palánta könnyen megtűr, vigyázza, hogy túlságosan meg ne szorítsa vagy éppen el ne törje, mert a gyöngye kis növény, a legcsekélyebb sérülést is csak sokára és nehezen képes kiheverni.

Ha az ültetés alkalmával igen meleg, napfényes idő járna: az esetben a délelőtti ültetést lehetőleg kerülni kell, — ilyenkor kezdjük délután, s pótoljuk ki inkább az estevel, amíg csak látni lehet, — mert az

Prágay azt üzentte vissza: „Meghalunk, de nem adjuk meg magunkat. Magyarok vagyunk.” Akkor már a majorság födelének ablakából lövöldöztek, s a parancsnok nem tudott mást mint tenni ellenük, minthogy felgyújtatta felettük a tetőt. Így veszték el. — élve egy sem került a spanyolok kezére, kik aztán nem sokára eltiporták a kubaik függetlenségi harcát.

Hogy az Egyesült-Államok népe és kormánya Kuba iránt oly szerfölött érdeklődik, annak oka a következő. Ott fekszik Kuba, ezen nagy és hatalmas állam, társzomszédságában, oly hivatással, hogy annak idején a majd létesülő panamai, vagy honduraszi csatornán uralkodjék. Az Egyesült-Államok ezt a hatalmat birni óhajtják; mert a két nagy oceánt összekötendő csatorna még nagyobb fontossággal fog birni, mint a suez, s mert a mely állam az ezen csatorna feletti uralmat kezébe keríti, egyszersmind ura lesz az ez által összekötött két oceán kereskedelmének és tengeri forgalmának is.

Nagy kérdés, vajjon Európára nézve üdvös leend-e, ha ezt az uralmat az amerikai yankéknak sikerülend magukhoz ragadni. Annyi bizonyos, hogy Spanyolország nem fogja Kubára költött millióit könnyű szerrel ott hagyni s zászlaját annak bérceiről bevonni.

ilyen délután elültetett palánták sokkal hamarabb és jobban megfakadnak, mint a délelőtti ültetett növények, amelyeket a nap heve azonnal lefonnyaszt, míg ellenben a délutáni ültetés az éjjeli és a kora reggeli hűvös levegő egészen felüti.

Végül a palánták sűrűbb ültetésére nézve meg kell jegyezni, hogy a mult számunkban jelzett méretek (t. i. a palántáknak 50, s a soroknak 60—65 ctmtrnyi távolsága) az eddig szokásban volt ültetésnél jóval sűrűbb ugyan, de azért ez még nem az a tulajdonképpeni sűrű ültetés, amelynél tovább menni már nem lehetne; — hogy tehát a sűrűbb ültetés minden előnyeit s különösen az annyira kívánatos egyenletességet elérhessük: én azt tanácsolnám, hogy általában a közönséges fajta nagyobb levelű dohányoknál 40—45 ctmtr., az apróbb levelű, kerti, muskatály és kapa dohánynál pedig 30—35 ctmtr. legyen a palántáknak egymástól való távolsága, a sorok között pedig 50—55 ctmtrre essenek egymástól.

Igaz ugyan, hogy ezt minden körülmények között egyforma szabályul nem lehet felállítani, mert a dohánytőkék és sorok egymástól való távolságára nézve az is sokat határoz, hogy termékenyebb vagy soványabb-e a föld, s vajlon kötött, nehéz, vagy homokos talaj áll-e rendelkezésünkre.

De annyi bizonyos, hogy a sűrűbb ültetés hasonlíthatatlanul előnyösebb a nálunk eddig szokásban volt ritka ültetésnél, — előnyös pedig már azért is, mert a sűrűbb ültetés mellett a dohány rendesen egyenlőbb, levelei nem annyira szakadozottak, bordázata vékonyabb, szövete finomabb és így minőségileg határozottan jobb, értékebb; — főleglye pedig abban áll, hogy sűrűbb ültetésnél nem sünek ki annyira a gyöngye palánták, jobban elárnyékolják a földet, s ennek folytán a föld nem szárad ki oly hirtelen; — mindezek elég okul szolgálhatnak arra, hogy a sűrűbb ültetést — mely a mellett természetesen mennyiségileg is többet ad — vegyük igénybe és általánosan honosítsuk meg termelésünkben.

Daróczi Vilmos.

A magtermelési eljárásához.

Igen tisztelt Szerkesztő Úr!

Becses lapja legutóbbi számában a fajtiszta dohány magtermeléséről lévén szó, bátorodom utólagosan megjegyezni ama eljárást, mely az itteni mintatelepen a magtermelésre nézve mint előírt szabály követték:

Magtermelésre csak azon tőkék alkalmasak, melyek korán fejlődnek, teljesen kifejlett, sima felületű, ritka, vékony és a kocsanýtól csaknem derékszög alatt párhuzamosan futó bordájú, megfelelő számú levelekkel bírnak.

Ha tehát fajtiszta jó magot akarunk nyerni, magtermelésre csak a legerőteljesebb és legszebb fajtiszta magtőkéket kell kiválasztani, azokat folyton gondos művelésben kell részesíteni, a kacshajtásoktól mindig tisztán tartani, többször kapálni s a szükséghez képest locsolni.

A virágbugán csak a tőke koronáját

képező három legfelső ágat kell meghagyni, az alsó és oldalhajtásokat le kell tördelni, hogy ez által a meghagyott maggubók és azokban a magvak teljesen kifejlődjenek.

A magtermelésre hagyott tőkék leveleit csak akkor szabad letörni, ha a magtokok külső burka megbarnult és száraz lett és a tokok szárai elszáradnak, mert a növény koronája nemcsak a szárból, hanem a levelekből is táplálkozik, ha a leveleket korábban letörjük, teljesen érett fajtiszta jó magot nem kaphatunk.

A maggubókat leghelyesebb, beérésük mérve szerint, külön-külön levágni, ponyvába rakni és szellős helyen szárítani s a mikor már tökéletesen beszáradtak és kihatároztak, azokból a magot kirázni, por és piszoktól megtisztítani, vagyis átszítálni s az így nyert magot egy zacskóba száraz, szellős, hűvös helyre felakasztva eltenni.

Kiváló tisztelettel maradok

Tekintetes Szerkesztő urnak.

Barcsón, 1898. május 7-én.

kész szolgálja
Banovszky Gyula,
kezelő.

Irodalom.

„A dohánytermesztésről.” Irta K. Vörös Sándor kir. tanácsos, gazdasági akadémiai igazgató. — A 70 lapnyi kis füzet egyike a dohányszakirodalom legjobb műveinek, amely röviden, világosan, könnyen érthető népies nyelven adja elő az okszerű dohánytermelés minden munkáját és teendőjét s valóban hasznavehető utmutatásul és a legjobb kézikönyvül szolgál a dohánytermelő közönségnek. A legszebb dícséretet képezi a műnek már magában veve az körülmény is, hogy ez a füzet már *harmadik kiadása* a néhány év előtt megjelent jeles munkának, amely ezáltal a dohánytermesztés és beváltás körül legújabbán érvényes szabályok kivonatolással közlésével is ki van bővítve. A megérdemelt nagy kelendőségnek örvendő munka, az erdélyi gazdasági egyetemen könyvkiadó vállalatának IV. évfolyamában a 4. füzet gyanánt jelent meg; — ára 35 kr. Melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe.

„Aratási biztosítás.” Egy új biztosítási mód eszméje, a rossz termés elleni védekezésre. Irta Milhofer Sándor. — Nagyon fontos és szerencsés gondolatot fejtet meg az a 23 oldalnyi füzetek, amelynek az a vezéreszméje, hogy a gazdaközönségnek oly intézményre lenne szükség, amely lehetővé tegye, hogy bizonyos minimális mértékig mindennemű kár és elemi csapás ellen biztosíthassa termését, s ez által minden évre — tehát egyszer s mindenkorra — kikérülje a bármi ok által előidézett rossz termés eshetőségét. Sok szó férhet ugyan az eszme megvalósíthatóságához, már csak abból a szempontból is, mert ha az ilyen általános biztosítási rendszer élelbeléptethető volna, ez bizonyos tekintetben az intenzív gazdálkodás hanyatlását idézhetné elő, mert hiszen a középiszert, sőt hanyag gazda is biztosítva lenne bizonyos minimális termés erejéig, s így esetleg szárnya szegetné az egyéni ambícióknak és előretöréseknek. Mindazonáltal tagadhatatlanul érdekes és a közjó előmozdítására nézve hasznos dolgot művelt

a szerző, amidőn közrebocsátotta ezt a kis művet, amely általa az életrevaló eszmének propagandát csináljon. A füzet ára 40 kr.; — megrendelhető Kecskeméten, Metzger Bélánál.

VEGYESEK.

— A dohánypalánták állásáról és az ültetés megkezdéséről országsszerte mindenfelől kedvező hírek érkeznek. A földművelési miniszteriumhoz folyó hó 1-éig beküldött és onnan közölt hivatalos jelentések szerint: a *Duna balpartján*: dohányról csak Esztergom vármegyéből érkezett jelentés, — ott a palánták szépek; — a *Duna jobbpartján* a palánták kiültetését még nem kezdték meg; — a *Duna-Tisza közén* a palánták kiültetése folyamatban van; — a *Tisza jobbpartján* a dohány-palánták szépen nőnek, de kiültetésüket még nem kezdték meg; — a *Tisza balpartján* a palánták eléggé kifejlettek, az ültetés még csak most kezdődik; — végül a *Tisza-Maros szögén* a dohánypalántákat a mult hó első felében a hideg kissé megviselte, azonban szépen megjavultak, jól fejlődnek s egyezek már kezdik kiültetni.

— A dohánykísérleti telepekről eddig ugyan még nem valami sokat tudunk, de mert igen fontos kérdések az, hogy ezek a kísérleti mintatelepek a hozzájuk kötött nagy várakozásoknak minél inkább megfeleljenek; azért igen czélszerűnek és a siker legnagyobb biztosítékának gondolnánk, ha oly irányú intézkedések tétetnének, hogy a dohánykísérleti és mintatelepeken a gyakorlatilag teljesen képzett dohánybeváltóhivatali tisztviselők minél sűrűbben megfordulnának, hogy számos éveken át szerzett hasznos tapasztalataikat ott érvényesítsék, — mert a beváltó tisztek közt számosan vannak, akik hosszas szolgálati idejük alatt oly kiváló gyakorlati szakismereteket szereztek az okszerű dohánytermelés és kezelés mindennemű teendőiben, hogy bizonyára igen nagy hasznára válnék az ügynek, ha ezek a gyakorlati tisztviselők a kísérleti telepeken tapasztalatuknak kifejezést adhatnának és érvényt szerezhetnének, ami egyrészt a telepek is jó szolgálatot tenne, másrészt az illetők ott szintén gyarapíthatnák egyben-másban ismereteiket, tapasztalataikat (mert hiszen a közmondás szerint: a jó pap holtig tanul), s aztán a kísérleti telepeken látott és tanultakat a termelők körében tovább terjesztenék. Meg vagyunk róla győződve, hogy a fentiekben jelzett gondolatnak megvalósítása annyira fontos és kívánatos dolog, hogy ezért még némi áldozatot hozni is érdemes lenne és eredményében dusan kifizetné magát, miért is az itt elmondottakat melegen ajánljuk az illetékes körök becses figyelmébe.

— Simitáskor megvizezett dohányok. Egyes beváltóhivatalok köréből arról értesültünk, hogy némely termelőnél még máig is divatban van az a szerencsétlen szokás, hogy a simitáskor a dohányokat megvizezik. Ez az elítélésre méltó eljárás már igazán nem a mai előhaladott korba való, s akik az ily merényletre képesek, azok csakugyan megérdemelnék, hogy szigorúan megbüntet-

tesenek, sőt a termelési engedélyüket is elveszíték, mert az ilyenek csak szegényt hoznak a többi becsület és törekvő termelőre, s a mellett kiszámíthatatlan károkat is okoznak. Az ilyen vízzel simitott dohány még csak akkor tűnteti fel a nagy veszteséget, amikor az a fermentálásból kikerül, s megpéneszvedve, összeragadva, megbízva találokunk velők, a többi jó dohányok közt, amelyeket szintén megmételtyeznek, s mondani is fölösleges, hogy az ilyen dohányok aztán majdnem teljesen értéktelenné lesznek. — Mennyire óhajtható, hogy a haladásnak azon fokát elérjük, amidőn a dohányok simitását egészen mellőzni fogjuk, — mert végleg csak akkor szűnik majd meg a dohánynak simitás közbeni mesterséges megvizezése is, amely szerencsétlen szokás, a dohány kezelésnek valóságos szegyenfoltja, — ez is egy igen fontos indok tehát arra nézve, hogy a simitás nélküli csomózás mielőbb általánosan behozassék, aminek már a közel jövőbeni megvalósulását teljes joggal remélhetjük, mert a simitatlan dohányok jósága és sok előnye már nálunk is mindinkább többé tért hódít.

— A „Martellin” kovasavas-káli műtrágya érdekében, *Kalmár Vilmos* a Martellinyarak magyarországi vezérképviselője, körlevélben hívja fel a dohánytermelőket, hogy amennyiben a Martellinek poralakban való elszórásával az idő előhaladottsága miatt már nem tehetnének kísérletet: értesíti tehát az érdeklődőket, hogy a Martellint immár folyékony alakban is árusítja, úgy hogy azon esetben is alkalmazható, ha a palántálás már megtörtént volna. A folyékony Martellin, alkalmazás előtt kétszer annyi vízzel keverendő és ezen keverékből: könnyű talajon 60 gramm, közép kötött talajon 80 gramm, nehéz talajon 100—120 gramm számítandó egy palántára, úgy hogy 30—40,000 palántára a talaj minősége szerint 500—1200 kgr. oldat lesz szükséges. — Az oldattal való locsolás vagy úgy történik, hogy minden palántát külön meglocsolunk, vagy pedig cselserűbben, hogy közönséges kerti locsolóval végig locsoljuk a sorokat. A folyékony Martellin ára 9 frt 50 kr. 100 kgonként, (hordó ingyen, ab Budapest.)

— **Jubiláló dohánygyári igazgató.** Debreczenben április 29-ikén szép ünnep volt a magyar királyi dohánygyárban. Akkor töltötte be ugyanis 25-ik szolgálati évét *Hatházy Ferencz* dohánygyári igazgató. Éjjel szerenádott adott a jublánsnak, másnap pedig tiszteletgel nála az altiszti és munkások. Az ünnepelő igazgató meghatottan mondott köszönetet a tiszteletgésért.

— **Halálozás.** *Tihor Mór* m. kir. dohányjövődéki tiszt, szolgálaton kívüli honvédfőhadnagy, hosszas szenvedés után f. hó 6-án meghalt Rakamazon, életének 49-ik, boldog házasságának 13-ik évében. Temezése folyó hó 8-án ment végbe Nyiregyházán. A rakamazói dohánybevéltő hivatal tisztikara külön gyászjelentést adott ki szeretett karsársuk elhunytáról. Nyugodjék békével!

— **Férgek a szivarokban.** A „Süddeutsche Tabakzeitung”-gal együtt Mannheimban megjelenő „Deutsche Tabakvereinszeitung” is átvette — folyó évi 34. szá-

mában — az „Agramer Tagblatt”-nak ama közleményét, mely szerint a Dimitrino cári róci czégtől importált „Luxor” elnevezésű (szopóka nélküli) egyptomi szivarkafajban férgek találtak. Ez egy kicsiny fehér és kifli alakú, majdnem csak nagyító üveggel látható egyptomi eredetű féreg, tulajdonképpen azonban nem is féreg, hanem a dohánykárosító gyanánt ismeretes és Amerikában szintén előforduló „Cathorama tabacci” nevű bogárnak álczája, mely gyakran szivarokban is található, de európai talajon nem tenyészik tovább. — A dohányzót még kevésbé szabad, hogy ez feszélyezze, mint az ingyenczet a sajt-féreg, mert rendkívül ritkán fordul elő. — Czigarettázóink tehát nyugadtak lehetnek; mert előbb lenni egy szivarban vagy szivarokában egy hajszálat, mint a Cathorama tabacci álczáját.

— **A hercegovinai dohánytermelés** főfészkében: a mostari kerületben, a mu't évi dohánytermelés eredménye mennyiségileg gyenge, minőségileg azonban kielégítő volt, ellenben az értékesítés sok kívánnivalót hagyott fenn, mert a száraz időjárás következtében a beszállítás sok nehézséggel volt eszközölhető s arányilag alacsony árak fizetettek.

— **A dohányzás ellen.** Mialatt Párisban és a világ minden részében ezren török fejüket, hogy valami clout találjanak ki a párisi világiállításra, szép csendben megcsinálódik a kiállításnak ha nem is leg-szenzációsabb, de föltétlenül legfurcsább része. Iyenkor, amidőn távol országok népei találkoznak egy helyen, nem mulik el nap kongresszus nélkül. Ez az intézmény a század egyik legjellemzőbb vonása. Manapság mindenki kongresszust tart és mindenki kongresszusi tag. Az emberiségnek nagyon csekély része az, amely nem tartozik — habár csak közvetve is — valami nemzetközi kongresszushoz. Sőt nemsokára ez a néhány ember is követi a példát és megcsinálja a kongresszustalanok kongresszusát. A sok kongresszus közül, ami 1900-ra Párisban készül, egyike lesz a legnagyobbé, melynek a dohányzás ellen küzdők kongresszusa. Ebben Henry Clay és Upmann legelkeseredettebb ellenségei tanácskoznak majd a füstölés elleni szükséges intézkedésekről. Szokás szerint ez a kongresszus is számos bankettel vegyesen fog tanácskozni. És előadásokat is fognak tartani. Éppen csak az előadások helyére nézve nem tudtak megegyezni. Most végre a francia kormány segítségére jött a kongresszusnak, kijelölvén számára tanácskozási helyül a kiállítás — dohány-pavillonját. A dolog annyira komoly, hogy egész Páris kaczag rajt. Csak a dohányzás ellenségei maradnak komolyak. Azt mondják, hogy most legalább ad oculos mutathatnak mindjárt rá a káros szenvedély megvetett okozóira. Csupán az a kérdés, hogy a félig megtérített hallgatóság nem tér-e vissza majd a bűn útjára, ha a felolvasások alatt nagyon sokat gyönyörködik a dohányipar remekeiben?

— **Miképpen élvezték régenten a dohányt?** Szinte hihetetlenül hangzik most már ez kifejezés: *Dohányivás.* A jámbor ösök pedig, a kik az új növény használata felől még nagyon homályos fogalmakkal bir-

tek, leginkább ilyen undorító módon élvezték a dohányt. Egy német dohányosság érdekes régi iratot közölt a napokban az 1660-ik évből. Az eredeti irat a dohány élvezetére nézve a következő okos tanácsokat osztogatja: „Hires tudósok és fizikusok azt állítják, hogy a dohány, okos használat mellett nagyon egészséges és hasznos növény. Külsőleg használva sebeket és egyéb bántalmakat gyógyít, belsőleg pedig az agyra gyakorol különösen jó hatást, a mennyiben annissal és majornával keverve az agya szivódik és azt megtisztítja az artalmas idegen nedvektől. Tulságos használat azonban árt az egészségnek és különösen nem szabad azt akkor inni, ha az ember akár söröt, akár bortól lerészegedett. Mert a ki iszása, előbb-utóbb borzasztó betegségbe esik és agyvejeje úgy összeszorogodik, mint a dió. Egy leydni ember, ki nagy kinokkal halt meg, bevallotta, hogy több dohányt megivott életében, mint más husz ember. Holta után az orvosok felboncolták: agyvejeje és fejcsontjai új feketék voltak, mint a korom”. — Így ijesztgette a régi irat az embereket a dohányivástól, hanem azért úgy látszik, hogy ez ijesztgetésnek nem valami sok haszna és eredménye volt.

— **Gyümölcsfák és csemeték kiosztása.** A földmívelésügyi miniszter intézkedése folytán a tavasszal 249.144 darab otjott gyümölcsfa és 1,315.830 gyümölcs-csemete lett az ország minden részén a nép között kiosztva és pedig teljesen ingyen. Emellett kiosztás alá került még 363.366 gazdasági fa és cserje, valamint a kosárfonás előmozdítása végett 478.000 nemes fajú fűzdugvány. A gyümölcsészeti miniszteri biztosság utján kiutalványoztatott 102, 357 nemes ojtjövész. Ezenkívül a mérsékelt aron, az állami faiskolából eladott gyümölcsajtványok száma is meghaladja a százezeret. Gyümölcs-csemetékért ez évben majdnem ketezer község, egylet, szövetkezetek, lelkész, tanító, valamint 1—4 holdas parasztgazda folyamodott a miniszterhez és akinek kérvénye indokolva s hatóságilag igazolva volt, mindegyik kapott a vidékre legajánlatóbb ajtákból nemes gyümölcsfát vagy csemetét. Ha ezen az ideu kiültetendő és előző evekben kiültetett nemes gyümölcsfáknak csak $\frac{2}{3}$ -ada megeredne, már néhány év múlva az ország számos vidékén a szegényebb lakosság számára fenntartási segédességek, valamint új kereseti forrásul fog szolgálni a nemes gyümölcs-termelés.

Szerkesztői üzenetek.

Vörös Sándor kir. tanácsos urnak, Magyar-Övart. Örömmel vettem kedves küldeményét. Nagyrabecsült figyelméért fogadja mély köszönetemet.

Hercegi uradalmi tisztartósnak, Pusztá-Vác. Becces levele sok tekintetben oly találólag jelzi a helyzetet, hogy meg kell hajolnunk a felhozott speciális indokok előtt, — de másrészt azt hisszük, hogy az eredmény nekünk fog majd igazat adni.

Küster Henrik urnak, Tápó-Szelen. Örömmel értesültünk becces elhírtözéséről, hogy már az idén 5 holdon fog a Martellin-műtrágyával kísérlet tenni. Nemes ambíciója, melylyel minden haladást áldozatkészséggel siet felkarolni és gazdaságában meghonosítani, reméljük, a legszebb sikert fogja elérni. A kísérletezés pontos megfigyelését és annak idején az eredmény szives közlését kérjük.

Nagy. kir. földműves iskola igazgatósága, Pápan. Nagy örömmel szolgál s igen helyes dolognak tartjuk, hogy a földműves iskola működési körébe a dohánytermelés is felvétel, mert ez bizonyára a legjobb hatással lesz a szakismeret terjesztésére. A multkori becces megkeresésre adott levélbeli válasznak kiegészítéséül, kérjük a mai számunkban közlöttet is szives figyelembe venni.

Banovszky Gyula urnak, Barcsos. A pótlólag beküldött kis közleményt, s a becces sorában jelzett jóakaratu érdeklődést nagyon köszönjük.

Magyar Gazdák Lapja szerkesztőségének, Budapest. A czimzsalag kiigazítása iránt intézkedünk, **Schlesinger Soma** urnak, Törtel. Becces megkeresésére magánlevélben fogunk válaszolni.

6099/89. sz.

III. ü. o.

Pályázati hirdetemény.

A m. kir. dohányjövődék részére 1998. évi augusztus hó 1-től 1891. évi július hó 31-ig terjedő időtartam alatt szükség-
lendő kész gyártmányládák egy részének biztosítása iránt, ezen-
nel nyilvános pályázat hirdettetik.

A biztosítandó gyártmány ládák 1898/99 évi körülbelüli
szükséglete 96.353 drb. nagy, 19.336 drb. közép és 13586 drb.
kis ládából áll, melyeknek kellékei, belméretei stb. valamint azon
m. kir. dohánygyárak, melyekhez azok elszállítandók lesznek, ugy
ezen igazgatóságnál, valamint valamennyi m. kir. dohánygyári
igazgatóságnál és doh. bev. felügyelőségénél megtekinthető kimuta-
tásban vannak feltüntetve.

A szállítandó ládáknak száraz, egészséges, nem repedezett,
egyenletes vágású és méretű, továbbá csomóktól mentes desz-
kákból olyképpen kell előállítani lenniök, hogy azoknak egyes alkat-
részei lehetőleg egy (1) esetleg a közép és kis ládáknál legfeljebb
(2) kettő, a nagy ládák oldal és homlokrészei legfeljebb kettő (2),
a fedél és fenék részei pedig legfeljebb három (3) egyenlő szé-
lességű darabból gondosan és erősen összeenyvezve álljanak.

Az összes ládák homlokrészei és a ládákra alkalmazandó
léczek 20 mm vastag, a fedél fenék és oldalrészek pedig 13 mm
vastag deszkákból készítendők, és a ládák összes alkatrészei —
a fenék kivételével — a külső felületen legyalulandók.

A közép és kis ládák fenék és fedélrészeire 2—2 darab, a
nagy ládákra a fenék és fődél részekén kívül még az oldal részére
is 2—2 db 20 mm vastag és 50 mm széles lécz akként szegezendő
fel, hogy a szegek fejei a ládák belsejébe essenek, ellenben azok
hegyei a lécz külső felén meggörbitve visszahajlítandók és erősen
bevezetendők.

A ládák összeszegezéséhez, és a ládák felerősítéséhez kizá-
rólág 53 mm hosszú 28 sorszámú sodrony szegek használhatók.

A szállítandó ládák minőségére nézve az ezen igazgatóság-
nál elhelyezett minták mérvadóak, melyek ugyanitt a hivatalos
órák alatt megtekinthetők, és azoknak feles példányai az egyes
pályázók esetleges kívánságára a beszerzési árnak megtérítése
ellenében kiszolgáltatni is fognak.

A fentkorülirt ládák méretei tekintetében beállható válto-
zások eshetőségére kikötetik, hogy ezek 5—10 % kiterjedésig a
megállapítandó szerződési egység árakra befolyással nem lesznek.

Az említett kimutatásban feltüntetett egy évi szükséglet
csak megközelítőleg léven felvéve, a m. kir. dohányjövődék a
kiirt egyévi szükségletnek csakis nyolczvanöt (85) százalékára
nézve vállal felelősséget, hogy az, egy évi időtartam alatt tényleg
megrendeltetni és átvetetni fog, de másrészt a m. kir. dohány-
jövődék fentartja magának a jogot, hogy a kiirt egy évi szük-
séglet-n felül még évenként tizenöt (15%-ig) a fenálló feltételek
mellett túlmegrendelést is tehessen.

Továbbá fentartja magának a m. kir. dohányjövődék azt a
jogot is, hogy a kimutatásban fel nem sorolt dohánygyárak és
ládafajokon kívül, a kötetendő szerződés tartama alatt bármely
m. kir. dohánygyár részére, bármely fajta ládát, bármely meny-
nyiségben a megállapítandó feltételek mellett megrendelhesen,
mely megrendeléseket vállalkozó feltétlenül fogantositani tartozik.

A szállítási határidőre, valamint a szállításokra nézve az
„általános szerződési feltételek“ mérvadóak, melyek ugy ezen
igazgatóság III. ügyosztályában, valamint valamennyi m. kir. do-
hánygyári igazgatóságnál és dohánybevéltő felügyelőségénél a hiva-
tals órák alatt megtekinthetők.

A benyújtandó ajánlanak következöket kell tartalmaznia.
1. Azon nyilatkozatot, hogy az ajánlat tevő a pályázati hir-
detményben foglalt, valamint az általános szerződési feltételeket
ismeri és azokat magára nézve kötelezőknek elfogadja.

2. Az ajánlati egységárakat hazai értékben, és pedig a ki-
mutatásban felsorolt, valamennyi m. kir. dohánygyár részére
szükséglet valamennyi ladanemre (nagy, közép és kis ládákra)
nézve külön-külön, valamint az összart is betűkkel és számok-
kal kifejezve. Az egységárak akként számítandók, hogy a ládák
a dohánygyár udvarába bérmentve szállítandók.

Csak egyes dohánygyárak szükségletének fedezésére vonat-
kozó ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

3. Az ajánlattevő címét.

4. Többek részéről együttesen tett ajánlatoknál azon nyi-
latkozatot, hogy az ajánlat tekintetében egyetemlegesen felelő-

sek, továbbá azon megbízott megnevezését, ki az üzletvitelért,
felelős, illetve értesítések átvételére és a kifizetendő összegek
felvételére jogosítva van.

5. Nem önjögű személyek, továbbá társaságok és más jogi
személyek részéről tett ajánlatoknál azon törvényes képviselő-
nek, igazgatónak, vagy képviselőre hivatott más személynek
megnevezését, a ki értesítések átvételére, és a kifizetendő ösz-
szetek felvételére jogosítva van.

6. A szállítandó cikk, illetve anyagok beszerzésének pontos
megjelölését.

Ajánlattevő az ajánlatban hatósági bizonyítványnak melléke-
lése mellett határozatlan kijelenteni tartozik, vajjon saját gyá-
rában fogja-e a ládákat előállítani, vagy pedig másnak gyárából
szerzi be, az utóbbi esetben azt is köteles kijelenteni, vajjon
hazai vagy külföldi gyárból szerzi-e be a cikkeket, illetve annak
egyes részeit; miután külföldi készítmények egyáltalában nem,
vagy csak azon esetben fognak figyelembe vétetni, ha belföldi
készítmények egyáltalában nem, vagy el nem fogadható minőség-
ben volnának kaphatók.

Bánatpénzképpen a feltüntetett egy évi szükségletnek meg-
felelő ajánlott összárának 5%-a készpénzben vagy állami letétre
alkalmas értékpapirokban — takarékpénztári betétkönyvecskek
kivételével — valamely m. kir. adóhivatalnál vagy a budapesti
m. kir. állampénztárnál leteendő és az erről szóló nyugta a zárt
ajánlathoz csatolandó.

Az ajánlathoz készpénzben vagy állampapirokban csatolt
bánatpénzért a kincstár felelősséget nem vállal.

A letett bánatpénz a szállítási szerződés megkötése esetén
esetleg óvadéku fog szolgálni.

A m. kir. dohányjövődék fentartja magának a jogot, hogy
az ajánlatok között, tekintet nélkül az árakra, szabadon választ-
hasson, vagy a czél elérésére más intézkedéseket is tehessen, az
ajánlatok el vagy el nem fogadásáról ajánlattevők a nélkül, hogy
e tekintetben bizonyos határidő kitüntetnek, a lehető legrövidebb
idő alatt fognak értesítettetni.

Ajánlattevő tett ajánlata folytán az ajánlat fölötti határozat-
hozatalig, azon ajánlattevő pedig, kinek ajánlata elfogadott,
elfogadott ajánlata alapján a szerződés megkötőseig felelős marad.

Ajánlattevő tett ajánlatának elfogadásáról szóló értesítésnek
vételétől számítva legkésőbb 8 nap alatt tartozik az általános
szerződési feltételek 8. §-a értelmében a megfelelő biztosítékot
letenni és a szerződésnek aláírása végett ezen igazgatóságnál
jelentkezni.

Ha a vállalkozó a kitűzött napig meg nem jelenik, vagy ha
meg is jelenik, de az előirt biztosítékot még nem tette le, a
bánatpénz felét veszti, mire ezen igazgatóság más napot tűz ki
a biztosíték lefizetésére és a szerződés megkötésére; ha pedig
ajánlattevő ezt is eredmény nélkül engedi letelni, bánatpénzének
másik felét is elveszti és a bánatpénz a kincstár részére foglal-
tatik le.

Utóbbi esetben a m. kir. dohányjövődék fel van jogosítva
ládaszükségletét bármely módon biztosítani, vagy pedig az aján-
lattevő ajánlata alapján, — mely itt a szerződés helyét pótolja,
— az elvállalt kötelezettségek teljesítésére szorítani.

Az ívenként 50 kros bélyeggel ellátott és lepecsételt írás-
beli ajánlatok következőleg czimezve: „Ajánlat a m. kir. dohány-
jövődék gyártmányládák szükségletének szállítása iránt a 6099/III.
898. számú pályázatra“ legkésőbb 1898. május hó 31-éig délelőtt
10 óráig, a mikor is azoknak felbontása bizottságilag megtörténni
fog, az alóirt hatóság segédhivatalánál átadandók, vagy posta
u'ján beküldendők.

Az ezen hirdetményben kitett feltételektől eltérő, valamint
azon vállalkozók ajánlatai, kiket a kormány vagy az illető mi-
nister a közszállítások elnyerésétől közérdek szempontjából kizá-
randóknak nyilvánított, vagy oly vállalkozók ajánlatai, kik a
legközelebb elmúlt 3 év alatt teljesített szállítások alkalmával
megbizhatlanoknak mutatkoztak, továbbá az elkésletten beérke-
zett vagy távirati uton tett ajánlatok vagy végül oly ajánlatok,
melyekhez a letett bánatpénzről szóló nyugta csatolva nem lett,
avagy a bánatpénz készpénzben csatolatik, figyelembe nem vétet-
nek.

Budapesten 1898. évi április hó 21.

M. kir. dohányjövődéki központi igazgatóság.

A vonatok indulása Budapest k. p. udvarról.

A vonatok érkezése Budapest k. p. udvarra.

Érvényes 1898. május hó 1-től.

Délrelejt			Délután		
vonat- szám	óra percz	vonat neme	vonat- szám	óra percz	vonat neme
1902	12 10	k. e. v.	512	12 10	sz. v.
102	12 40	"	322	12 15	"
32	6 25	v. v.	310	12 35	"
604	6 45	gy. v.	316	1 30	"
10	6 50	sz. v.	1302	1 45	gy. v.
402	7 10	gy. v.	602	1 55	"
1002	7 15	"	504	2 15	"
304	7 30	"	4	2 20	"
320	7 35	sz. v.	16	2 30	sz. v.
906	7 35	"	402	2 35	gy. v.
1508	7 50	"	904	2 40	"
1008	8 00	"	312	2 45	sz. v.
806	8 15	"	510	2 55	"
506	8 20	"	1004	3 00	gy. v.
6	8 50	gy. v.	1024	3 20	v. v.
408	8 50	sz. v.	302	3 45	gy. v.
20	9 00	"	940	4 00	sz. v.
1708	9 15	"	12	4 30	"
806	9 35	"	308	5 20	"
806	9 35	"	508	5 45	"
*84	11 25	v. v.	318	6 25	"
			1706	7 05	"
			412	7 15	"
			96	7 35	"
			1506	8 00	"
			1006	8 30	"
			406	8 40	"
			48	9 10	tszsz.
			502	9 15	gy. v.
			1304	9 55	sz. v.
			608	10 00	"
			908	10 10	"
			*1510	10 40	gy. v.
			8	10 45	sz. v.
			222	11 10	v. v.

Délrelejt			Délután		
vonat- szám	óra percz	vonat neme	vonat- szám	óra percz	vonat neme
1101	12 10	k. e. v.	311	13 25	sz. v.
*901	12 30	"	301	12 50	gy. v.
643	6 00	t. szsz.	903	1 0	"
321	5 20	v. v.	601	1 10	"
1707	5 45	sz. v.	1901	1 25	"
607	6 10	"	403	1 30	"
47	6 15	t. szsz.	3	1 45	"
406	6 35	sz. v.	503	1 50	"
7	6 40	"	1301	2 05	"
*1509	6 55	gy. v.	7	21 4 55	sz. v.
907	7 05	sz. v.	313	5 55	"
507	7 10	"	503	6 20	"
809	7 30	"	27	6 50	v. v.
1303	7 35	"	5	7 15	gy. v.
601	7 50	gy. v.	605	7 20	sz. v.
1021	7 55	v. v.	905	7 35	"
1505	8 15	sz. v.	305	7 45	"
1005	8 20	"			Szeres
1003	8 40	gy. v.	1007	8 00	"
*319	8 45	sz. v.	1705	8 10	"
509	9 15	"	1001	8 25	gy. v.
11	9 25	"	407	8 40	sz. v.
23	10 15	"	6	15 8 55	"
909	10 30	"	1507	9 05	"
307	10 35	"	9	9 20	"
			303	9 25	gy. v.
			603	9 40	"
					Gyulafehérvár
					Triest, Fiume
					Munkács, Kassa
					Bécs, Graz
					Berlin, Ruttká
					N.-Szeben,
					Gyulafehérvár
					Triest, Fiume
					Munkács, Kassa
					Bécs, Graz
					Nagy-Káta
					Hatvan
					Siófok, Sz.-Fehérvár

1 Közlekedik kedden és pénteken.

2 Közlekedik jun. 1. bez. szept. 15.

3 Közlekedik jun. 15. bez. szept. 16.

4 Közlekedik jun. 5. bez. szept. 15.

május 15-től bez. szeptember 15-ig.

5 Közlekedik kedden és pénteken.

6 Közlekedik szerdán és szombaton.

7 Közlekedik jun. 15. bez. szept. 15.

8 Közlekedik május 15-től kezdve.

9 Közlekedik jun. 1. bez. szept. 15.

10 Közlekedik kedden és pénteken.

11 Közlekedik szerdán és szombaton.

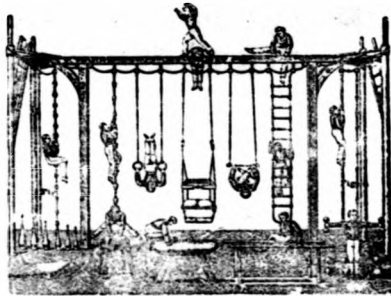
12 Közlekedik jun. 15. bez. szept. 15.

13 Közlekedik május 15-től kezdve.

14 Közlekedik jun. 1. bez. szept. 15.

15 Közlekedik május 15-től bez. szeptember 15-ig.

Sürgőnyczim:
KÖTÉLGYÁR
Budapest.

TELEFON:
62-13.

Legjobb és legmegbízhatóbb minőségű

magyar bácskai kenderből készült

dohányzsinórt

és

gazdasági kötélárut

ajánl a

BLEIER és WEISZ kötélgyártó cég BUDAPESTEN.

Raktár és iroda: VII, Károly-körút 7. sz.

Továbbá: torna eszközök,

valamint: kocsizó lóhálók, szánhálók, gabonaszákak, vízhatlan ponyvák, kender, csepű, vászontömlők, itató- és tűzivedrek, cocus futósznyegek és lábtörlők, ruhaszárító kötelek. — Lawn-tennis hálók, fogolyhálók stb. e szakmába vágó árúkat a legjutányosabb eredeti gyári arakon.

Köpes arjegyzék kívánatra bérmentesen küldetik. — Vidéki megrendelések pontosan eszközöztetnek. (7-)

Dohányzsinórok

és

báلكötelek,

géphevederek, tömlők,
szövő-fonál, szákmadszag,
tisztító-köcs és kender,
juteárak, borszűrő-szák,
előrendű dupla vitorla-
vászonból készült kezelési
szákak,

vizmentes takarók és ponyvák

és

egyéb gazdasági cikkek

a legbiztosabb kiszolgálás mellett

gyári áron kaphatók

BERGER TESTVÉREK

juteárak és szákak gyári raktárában

Budapest, V., Árpád utca 12. szám.

Az osztrák-magyar kenderfonó és zsinog-
gyárak gyártmányai központi raktárának
elárúsítása.

A szegedi kenderfonógyár részvénytársaság
magyarországi vezérképviselete és főraktára.

(7-)